

Esteettömyys uimahalleissa

– opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

Hallintokunnat ja esteettömyyden tarve – hanke

25.11.2008

Niina Kilpelä, Kynnys ry



Oppaan lähtökohtia



- Hallintokunnat ja esteettömyyden tarve -hanke, tilaajana Helsinki kaikille -projekti
- Tarve esteettömyystiedolle
 - Mitä tulee huomioida eri tiloissa esteettömyyden kannalta?
 - Tarveselvitykset

Oppaan lähtökohtia



- Pohjautuu esteettömyyskartoitukseen pilottikohteessa
 - Puutteet toimintojen ja tilojen osalta
 - Mukana henkilökunnan edustaja ja suunnittelija

Pilotilta ei vaadita enempää kuin muilta kohteilta esteettömyyden osalta. Sen avulla määritellään yleinen tarve.

Oppaan lähtökohtia



- Henkilökunnan kommentit
 - Esteettömyys käyttäjien näkökulmasta
 - Liikkuminen, näkeminen, kuuleminen
 - Työympäristön ja sosiaalitilojen esteettömyys
- Käyttäjärühmien kommentit

Taustatukena *Est!*-verkosto

- Helsingin Invalidiyhdistys
- Helsingin ja Uudenmaan näkövammaiset
- Helsingin huonokuuloiset
- VYP
- Stakes
- Kynnys

Oppaan rakenne ja sisältö



Oppaan rakenne



- Edetään tilakokonaisuuksittain, ulkotiloista sisätiloihin
 - Katu- ja viheralueet, oma piha, kohteeseen saapuminen, sisäänkäynti jne.
- Tiloja tarkastellaan eri käyttäjäryhmien kannalta (asiakkaat, henkilökunta)

Ulkotilojen tarkastelu



- Ulkotilojen osalta tarkastellaan katu- ja viheralueita sekä kohteen piha-alueita
 - Ulkoalueiden kartoituksessa on erittäin tärkeää selvittää ongelman tarkka sijainti. Tämä koskee itse kartoituksia ja mahdollisesti asiakkaille järjestettäviä kyselyitä. Jos esim. asiakkaiden mielestä ongelmana on liian lyhyet vihreät valot jalankulkijoille tai jonkun suojatien yhteyteen toivotaan ääniopastetta, on tärkeää selvittää suojatien mahdollisimman tarkka osoite.

Ulkotilojen tarkastelu



- Esteetön ulkoympäristö mahdollistaa asiakkaiden itsenäisen liikkumisen ja saapumisen kohteeseen.
- Oppaaseen tulee listaus tavanomaisimmista ongelmista ja niistä vastaavista hallintokunnista.
- Tavoitteena on, että kohteen henkilökunta voi olla suoraan yhteydessä vastuutahoihin lähialueen ongelmista ja esteistä, koska henkilökunta ja asiakkaat ovat alueen parhaita asiantuntijoita.

Katu- ja viheralueet



- Aluksi selvitetään, miten paikalle saavutaan ja mitkä ovat tärkeimmät reitit.
- Mitkä ovat reitit lähimmille, bussi- tai raitiovaunupysäkeille, metro- tai juna-asemalle ja taksitolpalle?
- Joissain tapauksissa on tarpeen selvittää myös reitit lähimpiin palveluihin.

Erikois- ja perustaso

Uimahallin piha-alue



- Onko kohteeseen opastusta?
 - Minkälaiset opasteet ovat ja mihin niitä on sijoitettu?
- Oma piha
 - Pihan eri toiminnot
 - Valaistus
 - Kasvillisuus

Saapuminen kohteeseen ja sisäänkäynti



- Liikkumisesteisten autopaikat ja saattoliikenteen pysähtymispaikka
- Sisäänkäynnin hahmottaminen
- Opasteet sisäänkäynnin yhteydessä (esteetön sisäänkäynti)
- Tasanne ulko-oven edessä
- Eri toimintojen sijoittelu (esim. polkupyörien säilytys)

Ovet (ulko-ovi, sisäovet)



- Väriytyys ja erottuminen
- Oven mitoitus
- Oven avaaminen (kuulovammaisten huomioiminen / ovisummeri)
- Lasiovet
- Kynnykset
- Oven vetimet, painikkeet ja lukot
- Tuulikaapit

Portaat ja luiskat sisällä / ulkona

- Sijainti
- Leveys
- Porrasaskelmien mitoitus
- Portaan alle pääsemisen estäminen
- Luiskan kaltevuus
- Luiskan muoto
- Luiskan pinta
- Portaan ja luiskan varusteet
- Kontrastit ja valaistus



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

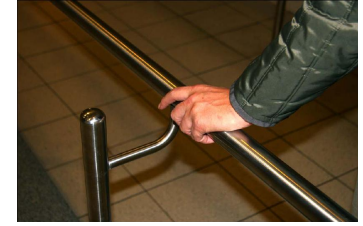
Esteettömyys uimahalleissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Esteettömyys uimahalleissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

Käsijohteet



Portaissa ja luiskissa

- Muoto ja mitoitus
- Toimivuus: kiinnitys, ulkona myös kasvillisuus ja lumen kasaus muualle kuin käsijohteen alle



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Esteettömyys uimahalleissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

Hissit



- Valintaperusteet
- Hissin löytäminen; väritys, äänimerkki
- Hissikorin koko
- Tila hissien edessä
- Ovet
- Käyttöpainikkeet ja hälytyslaite
- Opasteet
- Valaistus, varusteet, materiaalit



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Esteettömyys uimahalleissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

Pyörätuolihissi



Pyörätuolihissi

- Pystyhissi
- Porrashissi
- Käytettävyys



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Esteettömyys uimahalleissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

Opasteet



- Visuaalisen opasteen havaitseminen
- Teksti / symbolit
- Opasteen sijainti
 - Lasipinnalla tai sen takana
 - Kulkuväylän yläpuolella
 - Sijoituskorkeus (silmänkorkeus)
 - Oven avautumispuolella
- Opasteen lukeminen näkövammaisten kannalta
 - Opasteen kohokuviot
 - Pistekirjoitus
 - Väritys: valaisematon ja valaistu
- Materiaali- ja värikontrastit kulkuväylillä, opaslaatat





Esteettömyys uimahalleissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

Valaistus



- Valaistuksen merkitys näkö- ja kuulovammalaiselle henkilölle (valon merkitys kommunikaatiolle)
- Minkälainen on hyvä valaistus
 - Valo ja värit
 - Valaisimen valinta
 - Valaistuserot
 - Vastavalohäikäisy



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Esteettömyys uimahalleissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

Materiaalit ja värit



- Pintamateriaalin merkitys esteettömyyden kannalta (lattiamateriaalit)
- Kiiltävät materiaalit ja pintakiilto
- Lasi- ja peilipinnat
- Materiaali- ja värikontrastit kulkuväylillä (kuviolliset pinnat / hahmottaminen)



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Esteettömyys uimahalleissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Esteettömyys uimahalleissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

Sisätilat / rakenne



- Tilaan liittyvät määräykset ja ohjeet
- Eri asioiden merkityksen selventäminen
 - Miksi asiat ovat tärkeitä?
- Suunnittelu- ja mitoitusohjeet
- Muistilista tärkeimmistä asioista (tarkistuslista)
- Lähdemateriaali: Esteettömiä ratkaisuja, VYP / Invalidiliitto, jne.

Uimahallin tiloja

- Esim.
 - Palvelupiste
 - Aulatilat, käytävät
 - Pukuhuoneet
 - Pesuhuoneet
 - Uima-allastila
 - Wc-tilat



Aulatilat, käytävät



- Materiaalit, värit ja kontrastit (tilan hahmottaminen)
- Kalusteet (mitoitus, sijoitus, kontrastit)
- Opasteet
- Valaistus

Palvelupiste, neuvonta

- Sijainti ja löytäminen
- Palvelutiskin mitoitus
- Palvelutiskin induktiosilmukka ja muut varusteet
- Palvelutiskin lasiseinä
- Vastavalohäikäisy
- Kuuluvuuden ja näkemisen helpottaminen
- Istuimet



ESIMERKKI: Palvelutiskit



- ”Rakennuksen pääasiallisen käytön mukaisten tilojen sekä niiden kiinteään kalustukseen, varusteiden ja laitteiden tulee olla myös liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden käyttöön soveltuvia.”
- Suomen rakentamismääräyskokoelma osa F1

ESIMERKKI: Palvelutiskit



- Sijainti ja löytäminen: lähellä sisäänkäyntiä, selkeä kulkureitti, hyvä valaistus, värikontrastit, opasteet
- Mitoitus: matala osa, vapaa polvitila
- Sivuseinämät, katos (kuuluvuus)
- Lasiseinä
- Vastavalohäikäisy

ESIMERKKI: Palvelutiskit



- Valaistus
- Induktiosilmukka
- Lisävarusteet: keppiteline, käsijohde / tukikaide, laukkukoukku... kynä, paperi, suurennuslasi jne.
- Istuimet: erikorkuisia, selkänoja, käsinojat

Vaatesäilytys

- Opasteet
- Istuimet
- Lokerokaapit
- Vaatekoukut
- Peili



Puku- ja pesuhuoneet



- Mitoitusperiaatteet
- Kalusteet ja varusteet
 - Vaatesäilytys, pukeutuminen (tilantarve, ulottuminen, istuimet), peseytyminen (tilantarve, istuimet, tukitangot jne.)
- Materiaalit ja värit (kontrastit)
- Valaistus

Esteetön sauna



- Mitoitusperiaatteet (vapaa tila, lauteet)
- Kalusteet ja varusteet (tukikaiteet, kiukaan sijoitus ja suojaus)
- Valaistus

Esteetön WC



- Wc-tilojen sijainti ja määrä / kotialue
- Wc-tilan opaste
- Wc-tilan ovi (kahvat, lukko, kynnykset)
- Mitoitusperiaatteet
 - pyörätuolin käyttö: missä ja miksi tarvitaan tilaa
 - avustaminen
- Wc-istuin ja käsituet
- Pesuallas
- Varusteet
 - Hälytyslaite
- Suihkutila
 - Suihkun vesikalusteet
 - Lattian kaltevuudet
- Materiaalit, värit ja valaistus

Muiden wc- ja pesutilojen suunnittelussa huomioon otettavaa



Kuva: Helsinki kaikille / Invalidiliitto, VYP

Esteettömyys uimahalleissa – opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle

Uima-allastilat

- Materiaalit, värit ja kontrastit (tilan hahmottaminen)
- Opasteet
- Valaistus
- Altaan ”varusteet”: portaat, allasnostin

Kahvilatilat

- Itsepalvelutiski
 - Mitoitus
 - Värit, kontrastit
- Kalusteet
 - Sijoitus
 - Kontrastit
- Induktiosilmukka, tarjotinkärry ...

Henkilökunnan tilat



- Sosiaalitilat (kahvihuone, puku- ja pesutilat, wc:t)
- Työtilat, toimistotilat
- Tilojen mitoitus apuvälineiden käytön kannalta
- Valaistus, värit, kontrastit

Kiitos !

Niina Kilpelä, Kynnys ry
niina.kilpela@kynnys.fi

